

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT

L.A. GEELHOED

fremsat den 18. maj 2006¹

I — Indledning

1. I denne retssag er Domstolen blevet anmodet om en fortolkning af artikel 3, stk. 1, i, sammenholdt med sjette betragtning til Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (herefter »habitatdirektivet«)². Verwaltungsgerechtshof ønsker navnlig at få oplyst, hvilke beskyttelsesforanstaltninger der skal træffes med hensyn til lokaliteter med prioriterede naturtyper eller prioriterede arter, der endnu ikke i henhold til direktivets artikel 4, stk. 2, tredje afsnit, er optaget på den liste, som Kommissionen skal opstille over lokaliteter af fællesskabsbetydning.

II — Retsforskrifter

A — *Fællesskabsret*

2. I henhold til direktivets sjette betragtning bør man for at sikre genopretning eller opretholdelse af en gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter af fællesskabsbetydning udpege særlige bevaringsområder for at oprette et sammenhængende europæisk økologisk net i henhold til en fastlagt tidsplan.

3. I henhold til direktivets artikel 3, stk. 1, oprettes der et sammenhængende europæisk økologisk net af særlige bevaringsområder under betegnelsen Natura 2000. Dette net, der består af lokaliteter, der omfatter de naturtyper, der er nævnt i bilag I, og levesteder for de arter, der er nævnt i bilag II, skal sikre opretholdelse eller i givet fald genopretning af en gunstig bevaringsstatus for de pågældende naturtyper og levestederne for de pågældende arter i deres naturlige udbredelsesområde.

1 — Originalsprog: nederlandsk.

2 — EFT L 206, s. 7.

4. Direktivets artikel 4 fastsætter en procedure, hvorefter lokaliteter, hvori der forekommer beskyttede arter og naturtyper, som beskyttes ved direktivet, udpeges som særlige bevaringsområder. Artikel 4, stk. 1-5, har følgende ordlyd:

flere prioriterede arter i udstrækning udgør mere end 5% af deres område, kan i forståelse med Kommissionen anmode om, at kriterierne i bilag III (etape 2) anvendes mere smidigt ved udvælgelse af alle lokaliteter af fællesskabsbetydning på deres område.

»(1) På grundlag af kriterierne i bilag III (etape 1) og de relevante videnskabelige oplysninger foreslår hver medlemsstat en liste over lokaliteter, og det oplyses, hvilke naturtyper efter bilag I og hvilke naturligt hjemmehørende arter efter bilag II, der findes på disse lokaliteter [...]

Den liste over lokaliteter, der er udvalgt som lokaliteter af fællesskabsbetydning, og som viser lokaliteter med en eller flere prioriterede naturtyper eller en eller flere prioriterede arter, vedtages af Kommissionen efter fremgangsmåden i artikel 21.

Listen sendes til Kommissionen inden tre år efter direktivets meddelelse sammen med oplysninger om hver lokalitet [...]

(3) Den i stk. 2 nævnte liste opstilles inden seks år efter direktivets meddelelse.

(2) På grundlag af kriterierne i bilag III (etape 2) og for hvert af de fem biogeografiske områder, der er nævnt i artikel 1, litra c), nr. iii), og for hele det område, der er nævnt i artikel 2, stk. 1, opstiller Kommissionen i forståelse med hver af medlemsstaterne og på grundlag af medlemsstaternes lister et udkast til en liste over lokaliteter af fællesskabsbetydning, hvoraf det fremgår, på hvilke lokaliteter der findes en eller flere prioriterede naturtyper, eller hvor der lever en eller flere prioriterede arter.

(4) Når en lokalitet af fællesskabsbetydning er udvalgt efter fremgangsmåden i stk. 2, udpeger den pågældende medlemsstat denne lokalitet som særligt bevaringsområde hurtigst muligt og inden for højst seks år [...]

De medlemsstater, hvis lokaliteter med en eller flere prioriterede naturtyper og en eller

(5) Så snart en lokalitet er opført på listen i stk. 2, tredje afsnit, er den omfattet af artikel 6, stk. 2, 3 og 4.«

5. Med henblik på vurderingen af betydningen for Fællesskabet af de lokaliteter, der er opført på de nationale lister, bestemmes det i bilag III (etape 2):

- »1. Samtlige af medlemsstaterne i etape 1 udpegede lokaliteter, hvor der findes prioriterede naturtyper og/eller prioriterede arter, betragtes som lokaliteter af fællesskabsbetydning.
2. Ved vurderingen af betydningen for Fællesskabet af de øvrige lokaliteter på de nationale lister, dvs. af, hvorvidt de bidrager til at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for en naturtype i bilag I eller en art i bilag II og/eller til sammenhængen i Natura 2000, tages der hensyn til følgende kriterier:

[...]«

6. I henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 2, træffer medlemsstaterne passende foranstaltninger for at undgå forringelse af naturtyperne og levestederne for arterne i de særlige bevaringsområder samt forstyrrelser af de arter, for hvilke områderne er udpeget, for så vidt disse forstyrrelser har betydelige

konsekvenser for dette direktivs målsætninger.

7. Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, bestemmer, at alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne. På baggrund af konklusionerne af vurderingen af virkningerne på lokaliteten, og med forbehold af stk. 4, giver de kompetente nationale myndigheder først deres tilslutning til en plan eller et projekt, når de har sikret sig, at den/det ikke skader lokalitetens integritet, og når de — hvis det anses for nødvendigt — har hørt offentligheden.

8. Habitatdirektivets artikel 6, stk. 4, bestemmer, at hvis en plan eller et projekt, på trods af at virkningerne på lokaliteten vurderes negativt, alligevel skal gennemføres af bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social eller økonomisk art, fordi der ikke findes nogen alternativ løsning, træffer medlemsstaten alle nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at den globale sammenhæng i Natura 2000 beskyttes. Medlemsstaten underretter Kommissionen om, hvilke kompensationsforanstaltninger der træffes. Hvis der er tale om en lokalitet med en prioriteret naturtype og/eller en prioriteret art, kan der alene henvises til hensynet til menneskers

sundhed og den offentlige sikkerhed eller væsentlige gavnlige virkninger på miljøet, eller, efter udtalelse fra Kommissionen, andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser.

En sådan foranstaltning kan alene træffes, såfremt de kompetente naturbeskyttelsesmyndigheder eller -organisationer samtidig eller umiddelbart efter indleder en endelig bevaringsforanstaltningsprocedure.«

B — *National ret*

9. Artikel 48, stk. 2, i Bayerisches Naturschutzgesetz har følgende ordlyd:

»Så længe der ikke er udstedt bekendtgørelser i henhold til afsnit III, kan de i henhold til artikel 45 kompetente naturbeskyttelsesmyndigheder eller -organisationer med henblik på foreløbig sikring af bevaringsområder og -objekter ved bekendtgørelse eller konkret påbud i henhold til denne lovs afsnit III meddele forbud mod ændringer i indtil to år, hvis der er fare for, at ændringer vil være til hinder for de påtænkte bevaringsforanstaltninger; såfremt der foreligger særlige omstændigheder, kan fristen forlænges med indtil yderligere ét år.

III — Faktiske omstændigheder og de præjudicielle spørgsmål

10. Sagsøgerne i hovedsagen har anfægtet anlægget af et delafsnit af en ny motorvej, A 94, der skal forbinde München med Sydøstbayern og sikre en forbindelse til Østrig. I planerne for anlæg af og behov for forbundsfernetrafikveje er denne motorvej anført under »presserende behov«. Endvidere er A 94 anført som planlagt vejforbindelse i generalplanerne for det transeuropæiske transportnet.

11. Det omtvistede afsnit fører gennem lokaliteter, som Forbundsrepublikken Tyskland ved skrivelse af 29. november 2004 har foreslået Kommissionen som lokaliteter af fællesskabsbetydning for det europæiske net Natura 2000. Det fremgår af de økologiske oplysninger, der var vedlagt anmeldelsen, at der bl.a. er tale om den i listen i direktivets

bilag I anførte prioriterede naturtype »Alluvial skov med *Alnus glutinosa* og *Fraxinus excelsior*«. Kommissionen har endnu ikke i henhold til direktivets artikel 4, stk. 2, tredje afsnit, optaget de pågældende lokaliteter på den liste over lokaliteter af fællesskabsbetydning, som den har udarbejdet.

C-117/03, for områder, navnlig med prioriterede naturtyper eller prioriterede arter, der kan udpeges som lokaliteter af fællesskabsbetydning, inden de er blevet optaget på den liste over lokaliteter af fællesskabsbetydning, som Kommissionen udarbejder i overensstemmelse med fremgangsmåden i direktivets artikel 21?

12. Efter den forelæggende rets opfattelse skal eventuelle foranstaltninger træffes i lyset af de formål, som direktivet forfølger. Da det på procedurens nuværende trin ikke kan udelukkes, at den nævnte plan kan føre til betydelige skadelige påvirkninger, navnlig med hensyn til den prioriterede naturtype »Alluvial skov«, kunne et indgreb i denne lokalitet være i strid med forpligtelserne i henhold til direktivet.

2) Hvilken betydning har det for denne beskyttelsesordning, såfremt de nævnte lokaliteter allerede i henhold til artikel 4, stk. 1, i direktiv 92/43/EØF er opført på den nationale forslagsliste, som er tilsendt Kommissionen?

13. Verwaltungsgerichtshof har udsat sagen og forelagt Domstolen tre præjudicielle spørgsmål:

1) Hvilken beskyttelsesordning kræves i henhold til artikel 3, stk. 1, i direktiv 92/43/EØF, sammenholdt med direktivets sjette betragtning, når henses til forbuddet mod at stille hindringer i vejen for opfyldelse af en målsætning i artikel 10, stk. 2, EF, i forbindelse med Domstolens dom af 13. januar 2005, sag

3) Opfylder en national beskyttelsesordning for de nævnte lokaliteter i henhold til artikel 48, stk. 2, i Bayerisches Naturschutzgesetz de fællesskabsretlige krav i henhold til artikel 3, stk. 1, i direktiv 92/43/EØF, sammenholdt med sjette betragtning til direktivet, når henses til forbuddet mod at stille hindringer i vejen for opfyldelsen af en målsætning i henhold til artikel 10, stk. 2, EF?

14. Bund Naturschutz in Bayern, J. Märkl m.fl., Friederike Nischwitz m.fl. (herefter sagsøgerne i hovedsagen), Freistaat Bayern og Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg. Alle har deltaget i den mundtlige forhandling i retsmødet den 6. april 2006.

IV — Stillingtagen

15. Med de første to spørgsmål ønsker den forelæggende ret at få oplysninger om det beskyttelsesniveau, der skal gælde for lokaliteter, navnlig for sådanne med prioriterede naturtyper og/eller prioriterede arter, der kunne anses for at være lokaliteter af fællesskabsbetydning, men som endnu ikke i henhold til direktivets artikel 4, stk. 2, tredje afsnit, af Kommissionen er blevet optaget på den liste, som den skal opstille over lokaliteter af fællesskabsbetydning.

16. Det fremgår endvidere af forelæggelseskendelsen, at den forelæggende ret ønsker at få oplyst, om lokaliteter, der endnu ikke er blevet optaget på den af Kommissionen udarbejdede liste over lokaliteter af fællesskabsbetydning, skal beskyttes ved en fællesskabsretlig beskyttelsesordning, eller om medlemsstaterne måske alene ved egnede foranstaltninger skal sikre beskyttelsen af lokaliteten inden for rammerne af en national beskyttelsesordning. Alt afhængig af

svaret derpå kan den nationale ret træffe afgørelse om, ved hjælp af hvilke standarder og betingelser de indgreb, der antageligt vil være forbundet med planlægningen, skal bedømmes.

17. Indledningsvis bemærkes, at den pligt for medlemsstaterne, der følger af et direktiv, til at virkeliggøre dets mål, og pligten i medfør af artikel 10 EF til at træffe alle almindelige eller særlige foranstaltninger til at sikre opfyldelsen af denne pligt, i henhold til fast retspraksis påhviler alle myndighederne i medlemsstaterne, herunder også domstolene inden for rammerne af deres kompetence³.

18. Heraf følger, at den nationale domstol ved anvendelsen af nationale retsfor skrifter er forpligtet til, i videst muligt omfang, at fortolke dem i lyset af det pågældende direktivs ordlyd og formål og at fremkalde det med direktivet tilsigtede resultat, og således handle i overensstemmelse med artikel 249, stk. 3, EF⁴.

19. Det spørgsmål, der opstår, er, hvilken beskyttelse der i henhold til habitatdirektivet

3 — Jf. bl.a. dom af 10.4.1984, sag 14/83, Von Colson og Kamann, Sml. s. 1891, præmis 26, og af 13.11.1990, sag C-106/89, Marleasing, Sml. I, s. 4135, præmis 8.

4 — Jf. i den forbindelse de allerede nævnte domme i sagerne Von Colson og Kamann, præmis 26, og Marleasing, præmis 8.

skal gives lokaliteter, der kan anses for at være lokaliteter af fællesskabsbetydning, men som endnu ikke er blevet optaget af Kommissionen på den liste, som den skal opstille over lokaliteter af fællesskabsbetydning.

betydning (artikel 4, stk. 2, første og andet afsnit). Derefter vedtager Kommissionen listen over lokaliteter af fællesskabsbetydning efter fremgangsmåden i artikel 21 (artikel 4, stk. 2, tredje afsnit, og artikel 4, stk. 3). Til sidst udpeger medlemsstaterne lokaliteterne af fællesskabsbetydning som særlige bevaringsområder (artikel 4, stk. 4).

20. Direktivet har til formål at oprette et sammenhængende europæisk økologisk net, for at opretholde eller endog genoprette en gunstig bevaringsstatus for naturtyper og de vilde arter på medlemsstaternes område⁵. For at nå dette mål skal der udpeges særlige bevaringsområder⁶ i henhold til proceduren i habitatdirektivets artikel 4.

22. I henhold til tidsplanen, således som den opstilles i habitatdirektivet, skal medlemsstaterne først inden for tre år — altså indtil den 10. juni 1995 — foreslå alle lokaliteter, der kommer på tale som dellokaliteter for Natura 2000. Derefter skal Kommissionen inden for seks år efter direktivets meddelelse — altså indtil den 10. juni 1998 — ved hjælp af disse forslag opstille en fællesskabsliste over lokaliteter af fællesskabsbetydning, der optages i Natura 2000. Endelig skal medlemsstaterne inden seks år — altså indtil den 10. juni 2004 — udpege lokaliteterne af fællesskabsbetydning som særlige bevaringsområder.

21. Proceduren for udpegelse af særlige bevaringsområder i henhold til artikel 4 forløber i fire etaper. Først foreslår hver medlemsstat en liste over lokaliteter, og det oplyses, hvilke naturtyper efter bilag I og hvilke naturligt hjemmehørende arter efter bilag II, der findes på disse lokaliteter (artikel 4, stk. 1). Herefter opstiller Kommissionen i forståelse med hver af medlemsstaterne og på grundlag af disses lister et udkast til en liste over lokaliteter af fællesskabs-

23. I den foreliggende sag tilsendte den tyske regering bl.a. den 29. november 2004 Kommissionen en liste over naturlokaliteter i henhold til habitatdirektivets artikel 4, stk. 1. Disse lokaliteter er endnu ikke af Kommissionen blevet optaget på fællesskabslisten.

5 — Første, tredje, fjerde, femte og sjette betragtning.

6 — Sjette og syvende betragtning.

24. I dommen i sagen *Società Italiana Dragaggi*⁷ af 13. januar 2005, hvori Domstolen skulle træffe afgørelse om anvendelsen af habitatdirektivets artikel 6, havde en myndighed i Italien ophævet en licitationsprocedure vedrørende et offentligt opmudringsarbejde i en havn, da det areal, hvorpå sedimenterne skulle lagres, lå på en lokalitet, som Italien havde foreslået Kommissionen udlagt som bevaringsområde i henhold til habitatdirektivet. I den pågældende retssag opstod spørgsmålet, om bevaringsbestemmelserne i habitatdirektivets artikel 6 allerede var anvendelige, selv om proceduren for udpegning af lokaliteten i henhold til direktivets artikel 4 endnu ikke var afsluttet. Domstolen udtalte i sin dom:

Heraf følger imidlertid ikke, at medlemsstaterne ikke skal beskytte lokaliteterne fra det tidspunkt, hvor de i medfør af direktivets artikel 4, stk. 1, foreslår dem som lokaliteter af fællesskabsbetydning på den nationale liste, der tilsendes Kommissionen.

I mangel på en behørig beskyttelse af disse lokaliteter fra dette tidspunkt vil opfyldelsen af bevaringsformålene med hensyn til naturtyper samt vilde dyr og planter, sådan som de navnlig er angivet i sjette betragtning til direktivet og i dets artikel 3, stk. 1, kunne blive bragt i fare [...]«⁸.

»[...] direktivets artikel 4, stk. 5, skal fortolkes således, at bevaringsforanstaltninger som fastsat i direktivets artikel 6, stk. 2-4, kun er påkrævet i forhold til lokaliteter, som i overensstemmelse med direktivets artikel 4, stk. 2, tredje afsnit, er opført på den liste over lokaliteter, der er udvalgt som lokaliteter af fællesskabsbetydning og vedtaget af Kommissionen i henhold til proceduren efter direktivets artikel 21.

25. Ifølge den omtalte dom er bevaringsforanstaltningerne i henhold til dette direktivs artikel 6, stk. 2-4, kun nødvendige med hensyn til de lokaliteter, som Kommissionen har optaget på listen over lokaliteter af fællesskabsbetydning.

26. Som sagsøgerne i hovedsagen og Kommissionen har gjort gældende, må medlemsstaterne imidlertid ikke ved Natura 2000's etapevise tilblivelse tilføje de omhandlede

7 — Dom af 13.1.2005, sag C-117/03, Sml. I, s. 167.

8 — Dommen i sagen *Società Italiana Dragaggi*, præmis 25-27.

lokaliteter nogen skade eller på anden vis påvirke deres kvalitet negativt. For medlemsstaterne er ganske vist ikke forpligtet til at vedtage foranstaltningerne til gennemførelse af et direktiv før udløbet af den derfor gældende frist, men det følger af artikel 10, stk. 2, EF, sammenholdt med artikel 249, stk. 3, EF, og af selve direktivet, at medlemsstaterne, mens fristen løber, skal afholde sig fra at træffe foranstaltninger, der kan bringe virkeliggørelsen af det i direktivet foreskrevne resultat i alvorlig fare⁹. Dette gælder også, hvis proceduren for udpegning af lokaliteter af fællesskabsbetydning, således som det her er fastsat ved habitatdirektivets artikel 4, stadig verserer.

27. Medlemsstaternes forpligtelse til at undlade alt, hvad der kan bringe virkeliggørelse af det i habitatdirektivet foreskrevne resultat i alvorlig fare, skal nu overholdes strengt, da tidsplanen, således som den opstilles i habitatdirektivet, ikke blev overholdt. Efter denne plan skulle det europæiske økologiske net have været virkeliggjort inden den 10. juni 2004. Hvis denne plan var blevet fulgt, ville de pågældende områder allerede være undergivet beskyttelsen i habitatdirektivets artikel 6. I sine skriftlige indlæg har Kommissionen henvist til, at tidsplanen ikke er blevet overholdt, fordi medlemsstaterne

har foreslået lokaliteter med store forsinkelser¹⁰.

28. Jo større forsinkelse en medlemsstat har udvist ved opstillingen af en liste over lokaliteter af fællesskabsbetydning og ved udpegelsen af særlige bevaringsområder, jo videregående beskyttelse har sådanne lokaliteter behov for. Herved har det ingen betydning, om der er tale om lokaliteter, der allerede er blevet opstillet på den nationale liste over foreslåede lokaliteter, som er blevet sendt til Kommissionen i henhold til direktivets artikel 4, stk. 1, eller om der er tale om lokaliteter, der på grund af deres kendetegn skulle optages på fællesskabslisten, men som Kommissionen endnu ikke er blevet foreslået af medlemsstaten som lokaliteter af fællesskabsbetydning for det europæiske net Natura 2000. I begge tilfælde skal en medlemsstat sørge for, at den vigtige økologiske betydning, der tilkommer lokaliteten på nationalt plan, sikres, indtil Kommissionen har fastlagt listen over lokaliteter af fællesskabsbetydning.

29. Sagsøgerne i hovedsagen har anført, at der af medlemsstaternes forpligtelse til at

10 — Domstolen har fastslået, at Forbundsrepublikken Tyskland har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til habitatdirektivet, idet den ikke inden for den fastsatte frist har tilsendt Kommissionen den i dette direktivs artikel 4, stk. 1, første afsnit, nævnte liste over lokaliteter sammen med de i dette direktivs artikel 4, stk. 1, andet afsnit, fastsatte oplysninger om disse områder. Dom af 11.9.2001, sag C-71/99, Kommissionen mod Tyskland, Sml. I, s. 5811. Jf. også domme af 11.9.2001, sag C-67/99, Kommissionen mod Irland, Sml. I, s. 5757, og sag C-220/99, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 5831.

9 — Dom af 18.12.1997, sag C-129/96, Inter-Environnement Wallonie, Sml. I, s. 7411, præmis 45.

undlade alt, hvad der kan bringe virkeliggørelsen af det i habitatdirektivet foreskrevne resultat i alvorlig fare, følger et absolut forbud mod ændringer.

30. De har gjort gældende, at medlemsstaterne er forpligtet til at bevare lokaliteterne i en gunstig tilstand, indtil Kommissionen kan udtale sig om, hvorvidt lokaliteterne skal optages på fællesskabslisten som lokaliteter af fællesskabsbetydning. For sådanne områder må der derfor gælde et forbud mod forringelse. Dette betyder, at medlemsstaterne ikke må foretage nogen forandringer, hvorved lokalitetens betydning kan påvirkes negativt. Et mindre indgribende middel end et absolut forbud mod ændringer vil ikke sikre lokaliteternes økologiske betydning tilstrækkeligt.

31. Freistaat Bayern er af den opfattelse, at direktivets formål ikke må blive bragt i fare eller på anden måde blive undergrævet; dette fører dog ikke til et absolut forbud mod ændringer af en lokalitet. Forbuddet mod at skade lokaliteter, der er opført på den nationale liste, som er tilsendt Kommissionen, betyder ikke, at enhver forandring er forbudt.

32. Direktivets artikel 6 indeholder de beskyttelsesforanstaltninger, der skal træffes med hensyn til lokaliteter, som er blevet optaget i den af Kommissionen fastlagte liste over lokaliteter af fællesskabsbetydning. Artikel 6, stk. 4, bestemmer: »Hvis en plan eller et projekt, på trods af at virkningerne på lokaliteten vurderes negativt, alligevel skal gennemføres af bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social eller økonomisk art, fordi der ikke findes nogen alternativ løsning, træffer medlemsstaten alle nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at den globale sammenhæng i Natura 2000 beskyttes. Medlemsstaten underretter Kommissionen om, hvilke kompensationsforanstaltninger der træffes. Hvis der er tale om en lokalitet med en prioriteret naturtype og/eller en prioriteret art, kan der alene henvises til hensynet til menneskers sundhed og den offentlige sikkerhed eller væsentlige gavnlige virkninger på miljøet, eller, efter udtalelse fra Kommissionen, andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser.«

33. Efter ordlyden af habitatdirektivets artikel 6, stk. 4, opstiller dette intet absolut forbud mod ændringer. Gennemførelsen af planer eller projekter er imidlertid forsynet med ganske betydelige klausuler. Bestemte planer og projekter kan kun gennemføres, når der foreligger bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser. I den forbindelse anlægges der endnu strengere

kriterier for særlige lokaliteter med prioriterede naturtyper eller prioriterede arter.

34. Efter min opfattelse skal kriterierne i habitatdirektivets artikel 6, stk. 4, anvendes tilsvarende, indtil Kommissionen har udarbejdet listen. Dette betyder, at der kan tages hensyn til andre interesser ved fastlæggelsen af planer og projekter. Et absolut forbud mod ændringer er i lyset af denne bestemmelse et for vidtgående middel til beskyttelse af lokaliteterne.

35. Medlemsstaterne skal dog sørge for, at virkeliggørelsen af bl.a. de i sjette betragtning og i direktivets artikel 3, stk. 1, nævnte formål om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter ikke bliver bragt alvorligt i fare. Planer og projekter kan derfor kun gennemføres, hvis de ikke indskrænker den vigtige økologiske betydning af lokaliteten på nationalt plan. I den forbindelse skal medlemsstaterne træffe forholdsregler, der sikrer, at påvirkningen af lokaliteterne i sidste ende er minimale, og de skal træffe de mindst skadelige foranstaltninger, der samlet set ikke fører til, at lokaliteten bliver frataget sin væsentligste værdi.

36. Navnlig skal kriterierne i habitatdirektivets artikel 6, stk. 4, for særlige lokaliteter

med prioriterede naturtyper eller prioriterede arter anvendes strengt. Disse skal beskyttes på grund af den trussel, som de er udsat for. I betragtningerne fremhæves det, at naturtyperne på medlemsstaternes europæiske område til stadighed forringes, og at et stigende antal vilde arter er alvorligt truede. Det anføres endvidere, at de truede levesteder og arter er en del af Fællesskabets naturarv, og at truslerne mod dem i mange tilfælde er af grænseoverskridende karakter, hvorfor det er nødvendigt at iværksætte foranstaltninger på fællesskabsplan med henblik på at bevare dem. En hurtig gennemførelse af foranstaltninger med henblik på deres bevaring, som det anbefales i direktivets femte betragtning, er således også af stor betydning¹¹.

37. Det tilkommer den nationale ret at bedømme, om lokalitetens kvalitet vil blive forringet ved gennemførelsen af projekt A 94, og om lokalitetens vigtige økologiske betydning vil blive indskrænket på nationalt plan.

38. I betragtning af ovenstående er det ikke nødvendigt at besvare det tredje spørgsmål.

11 — I øvrigt vil foranstaltningerne ikke blive gennemført hurtigt, da medlemsstaterne har foreslået lokaliteter med store forsinkelser. I henhold til den tidsplan, som er foreskrevet i habitatdirektivet, skulle det europæiske økologiske netværk have været oprettet inden den 10.6.2004.

V — Forslag til afgørelse

39. Jeg foreslår Domstolen, at den besvarer de præjudicielle spørgsmål som følger:

»I henhold til Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter, sammenholdt med navnlig artikel 10 EF og artikel 249 EF, skal medlemsstaterne sørge for, at gennemførelsen af planer og projekter ikke indskrænker den vigtige økologiske betydning af lokaliteter, som medlemsstaterne har foreslået, eller af lokaliteter, som på grund af deres kendetegn skal optages på fællesskabslisten, hvorved virkeliggørelsen af det i habitatdirektivet foreskrevne resultat kan blive bragt i alvorlig fare. Det tilkommer den nationale ret at bedømme, om dette er tilfældet med hensyn til de pågældende planer.«